

Vluchtende hugenoten. Jan Antoon Neuhuys, 1566. Coll. Wikimedia

Hugenoot gezocht

Een belangrijke bron voor onderzoek naar hugenoten die vluchtten naar de Noordelijke Nederlanden zijn de zogenoemde Waalse fiches. Maar er zijn meer bronnen waarin gezocht kan worden naar Franse vluchtelingen. CBG-onderzoeker Martine Zoeteman geeft tekst en uitleg. Auteur Martine Zoeteman

Niet iedereen die voorkomt in de Waalse fiches was een hugenoot

De verzameling Waalse fiches van de Leidse Bibliothèque Wallonne is een alfabetische index op de doop-, trouw- en begraafboeken uit de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw van Waalse gemeenten in Nederland, België, Frankrijk, Duitsland en Engeland. Maar ook Franse namen uit de registratie door de Nederduits Gereformeerde kerken in Nederland zijn hierin opgenomen.

De Waalse collectie bevat ongeveer 1,2 miljoen handgeschreven aantekeningen. Deze fichecollectie is al voor de Tweede Wereldoorlog aangelegd en bevat zodoende ook informatie uit doop-, trouw- en begraafregisters, die tijdens de oorlog verloren zijn gegaan.

De kaartjes zijn gescand op alfabetische volgorde, waarbij goed gelet moet worden op spellingsvarianten. Ze zijn online beschikbaar via FamilySearch: familysearch.org/search/collection/2134301. De collectie loopt van circa 1500 tot 1858.

Als je gebruikmaakt van de Waalse fiches moet je bedacht zijn op het volgende. Bij familienamen met een Franse klank wordt al snel gedacht aan hugenoten als voorouders, maar dat is lang niet altijd het geval. Ook om economische redenen trokken vele migranten vanuit Frankrijk en de Zuidelijke Nederlanden, het huidige België, naar het noorden. Of iemand is gevlucht als hugenoot kan voorzichtig

worden afgeleid uit het tijdstip waarop zij in de Noordelijke Nederlanden aankwamen. De eerste grote vervolging van hugenoten vond plaats na de Bartholomeusnacht in Parijs in 1572, maar tegelijkertijd was er een grote instroom van Walen die vluchtten uit de Zuidelijke Nederlanden vanwege het optreden van de hertog van Alva. Daarnaast is er de Grande Réfuge na 1685, toen het Edict van Nantes werd opgeheven.

Dus niet iedereen die voorkomt in de Waalse fiches was een hugenoot!

Er zijn meer collecties die beheerd worden door de Bibliothèque Wallonne in Leiden via FamilySearch te raadplegen. Zo zijn er collecties waarvan de naam al verwijst naar de herkomst, zoals de collectie Montauban (1647-1682) en de collectie La Rochelle (1602-1685). Daarnaast is er de collectie Mirandolle (1644-1858). Deze collectie bevat aantekeningen op naam en onderwerp uit de Waalse registers van Rotterdam, Den Haag en Den Bosch. De kleine collectie Burgers (1673-1728) is gebaseerd op een origineel uit het Nationaal Archief in Den Haag. Degenen die volgens het Placcaet (de Nederlandse wet) van 11 oktober 1673 recht hadden op het grote of kleine burgerrecht zijn op lijsten genoteerd.

Voorbeeld: 'Peter Guidon uit Normandije is den 11 October 1673 het kleine burgerregt verleend'. Meer personalia werden niet vermeld.

Het loont zeker om in lokale Nederlandse archieven te zoeken naar bronnen over hugenoten, onder meer in de archieven van de Waalse kerkgemeenten. Zo vind je bij Erfgoed Leiden en Omstreken daarin de Registers betreffende de Hugenootse vluchtelingen (1685-1688), waar ook een alfabetische index op is gemaakt. De Amsterdamse grootboeken der refugiés (Grand Livre des Réfugiés) stammen uit 1682. Vanaf toen werd bijgehouden welke hugenotengezinnen steun kregen van de Waalse kerk, zodat de hulp verantwoord kon worden bij het Amsterdamse stadsbestuur. De verzameling van J. de Hullu, zelf van hugenootse oorsprong, in het Zeeuws Archief bevat veel gegevens over de refugiés in westelijk Zeeuws-Vlaanderen. Ook is in lokale archieven meestal wel bekend welke notaris de meeste Franstalige klanten, waaronder hugenoten, bediende. Via archieven.nl

kan in heel Nederland worden gezocht naar hugenoten in vele collecties en familiearchieven.

Als de plaats van herkomst in Frankrijk bekend is, dan kun je online verder zoeken. Doop-, trouw- en begraafboeken van diverse kerken zijn te vinden in het archief van het betreffende Franse departement. De *registres paroissiaux* verwijzen je naar de rooms-katholieken, de *registres pastoraux* naar de protestanten. Een voorbeeld: La Rochelle valt onder het departement nummer 17, Charente-Maritime. De zoekwoorden 'archives Charente-Maritime' brengen je naar archives.charente-maritime.fr. Kies vervolgens voor de mogelijkheid te zoeken in de *État civil* en selecteer dan de gewenste religie (protestants in het geval van hugenoten) en de plaats van herkomst. Vervolgens kun je de gescande originelen doorbladeren op zoek naar de juiste persoon.

In veel gevallen is er nog niet een hedendaagse index op naam, waarmee je makkelijk in een database kunt zoeken. Daarvoor moet je bij de commerciële partijen zijn, waarvan Filae.com en Geneanet.org momenteel de voornaamste zijn op Frans gebied. Je moet wel het geluk hebben dat ze juist van jouw herkomstregio bronnen hebben gepubliceerd. ●

Martine Zoeteman is onderzoeker bij CBG|Centrum voor familiegeschiedenis